

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Katedra finančního práva a národního
hospodářství

Veřejné finance

Veřejné finance a veřejné statky

OSNOVA PREDNÁŠKY

Veřejné finance a veřejné statky

- Pojem veřejné finance,
- příčiny selhání trhu a státních zásahů,
- netržní činnosti státu,
- příčiny selhání státu,
- veřejný sektor,
- veřejný statek.

Pojem veřejné finance

- Zákon č. 320/2001 Sb. Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole)
- **§ 2** Pro účely tohoto zákona se rozumí:
- **f)** veřejnými financemi veřejné příjmy a veřejné výdaje,

Pojem veřejné finance

- „Pojem sloužící k označení **specifických vztahů a operací probíhajících** v rámci ekonomického systému mezi autoritami tzv. veřejné správy na straně jedné a ostatními subjekty na straně druhé.“

(Hamerníková, 2002)

- „Veřejné finance zkoumají **působení finančních nástrojů (např. daní) a veřejných výdajů** na individuální chování a rozhodování o alokaci zdrojů. Současně je zkoumána efektivnost využívání finančních nástrojů státních zásahů.“

(Peková, 2005)

Současný pohled na veřejné finance

- Má stát přebírat část suverenity racionálně uvažujících a chovajících se subjektů?
- Bude stát schopen poskytnout těmto subjektům určité užitky?
- Rozsah veřejného sektoru – kolektivismus x individualismus.
- Podle toho se rozhoduje:
 - jak velká část statků se bude rozdělovat
 - jak velká bude redistribuce důchodů a bohatství
 - jak velký objem prostředků bude z výše uvedených důvodů odčerpán ze soukromého sektoru do veřejného

Tržní selhání

- Mikroekonomické příčiny
- Makroekonomické příčiny
- Mimoekonomické příčiny

Mikroekonomické příčiny

- Nedokonalá konkurence
 - Přirozený monopol
 - Administrativní monopol
- Nedostatek informací
- Existence veřejných statků
- Existence externalit
 - Pozitivní
 - Negativní
 - Reciproční

Makroekonomické příčiny

- Nedostatečné využívání zdrojů

Hlavní cíle hospodářské politiky:

- ekonomický růst
- nízká nezaměstnanost
- stabilní cenová hladina
- stabilní zahraniční politika

Magický čtyřúhelník

Mimoekonomické příčiny

- Zmírnění nerovností mezi subjekty
- Zvýšení kvality lidského potenciálu
- Uchování, příp. zvýšení kvality životního prostředí

Netržní činnost státu

- Legislativní
- Alokační
 - důsledek mikroekonomických příčin tržního selhání
 - efektivně alokovat finanční prostředky
- Redistribuční
 - důsledek mikroekonomických příčin tržního selhání
 - spravedlivě rozdělit finanční prostředky
 - nepřímo prostřednictvím progresivních daní
 - vyšším zdaněním některého zboží
 - přímo prostřednictvím adresných peněžních transferů
- Regulační
- Stabilizační
 - důsledek makroekonomických příčin selhání trhu

Příčiny selhání státu

- obtížnost předvídání důsledků státních zásahů na soukromý sektor
- omezené informace potřebné pro rozhodování o určitém typu státního zásahu
- realizační zpoždění státního zásahu
- obtížnost kontroly činnosti státní správy
- byrokratický aparát, jež má snahu se rozpínat
- problematický výběr nejvhodnějšího řešení z alternativních návrhů
- vliv zájmových skupin na veřejné rozhodování
- politický vliv atd.

Veřejný sektor (1)

- Definice veřejného sektoru:
 - zahrnuje instituce a organizace zabývající se činnostmi, které nejsou předmětem zájmu subjektů soukromého sektoru, nebo redistribucí
 - jsou úplně či částečně financovány z veřejných prostředků
 - jsou spjaty s fiskálním systémem a rozpočtovou soustavou
- Poslání veřejného sektoru:
 - předcházet důsledkům selhání trhu,
 - řešit důsledky selhání trhu v ekonomickém růstu a sociálním rozvoji.

Veřejný sektor (2)

- **Veřejný sektor se zabývá:**
 - vymezením argumentů pro rozvoj a uplatnění ekonomické úlohy státu,
 - hlavními oblastmi činnosti veřejného sektoru,
 - analýzou a rozбором specifik výsledných produktů veřejného sektoru,
 - efektivitou činností institucí ve veřejném sektoru.
- **Velikost veřejného sektoru:**
 - v ČR je cca 46 % veřejných výdajů / HDP
- **Současné trendy:**
 - Dekoncentrace – rozdělování kompetencí v rámci jednoho subjektu veřejné správy (státu),
 - Decentralizace – přesun kompetencí ze státu na jiný subjekt veřejné správy
 - deetizace

Veřejný sektor x veřejné finance

- Úkol veřejného sektoru:
 - zajistit potřebné veřejné statky,
 - vytvářet podmínky pro fungování soukromého sektoru.
- Úkol veřejných financí:
 - zabezpečení potřebných finančních prostředků a zajištění efektivity jejich použití,
 - profinancování různých transferů,
 - stimulace ekonomických subjektů k určitému chování.

Specifika veřejného sektoru (1)

- způsob financování veřejných institucí (veřejnými prostředky)
- charakter vlastnictví těchto institucí
- způsob rozhodování a specifikum managementu těchto organizací
- specifický způsob poskytování produktů tohoto sektoru spotřebitelům
- zaměření jeho činnosti a aktivit na realizaci cílů a produkcí, které nejsou předmětem zájmu soukromého sektoru
- způsob kontroly činnosti veřejného sektoru

Specifika veřejného sektoru (2)

- nelze vždy použít velikost zisku jako kritérium úspěšnosti
- objektivní potřeby a výsledky veřejného sektoru se obtížně definují
- efektivnost vložených prostředků se projevuje se značným časovým zpožděním, často je obtížně měřitelná a vyjádřitelná
- projevuje se přirozená tendence k neefektivnosti (narůstání úřednického aparátu)
- snaha výkonných orgánů a administrativních pracovníků maximalizovat svůj užitek
- „neprofesionalita“ rozhodování o alokaci zdrojů

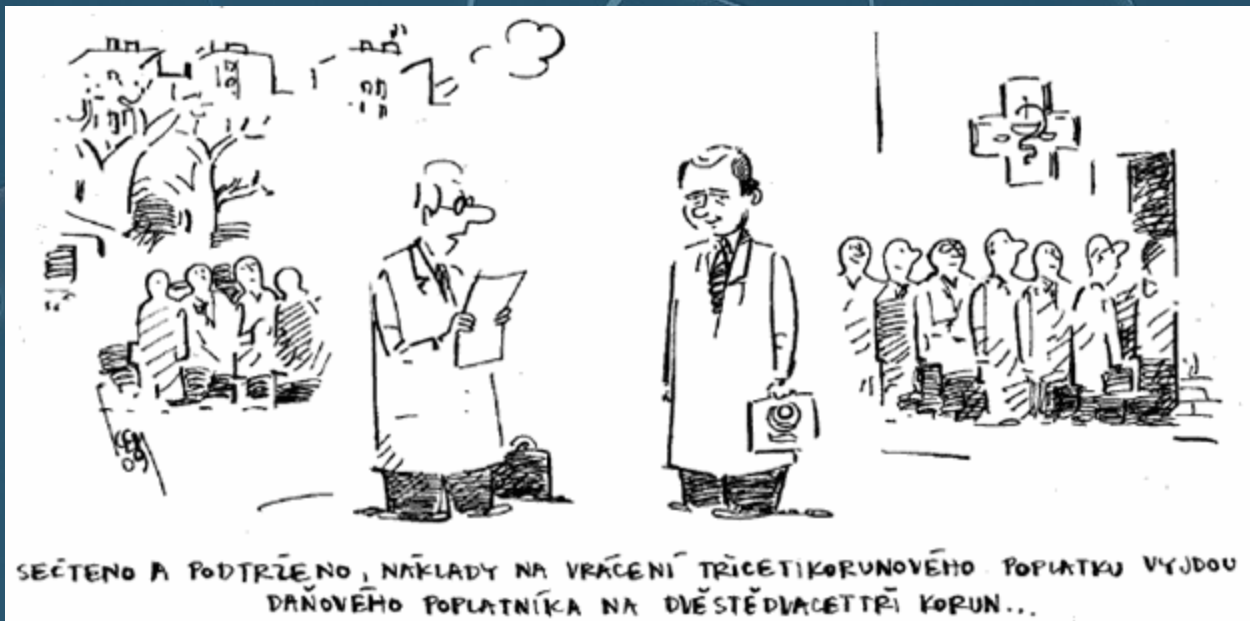
Některá členění statků

- ***dle charakteru statků***
 - volné statky
 - ekonomické statky
- ***podle způsobu rozhodování***
 - soukromé statky
 - veřejné statky
- ***z ekonomického hlediska***
 - čisté soukromé statky
 - čistě kolektivní statky (nelze určit přesný podíl jednotlivce na spotřebě tohoto statku, nedělitelná kvalita, nulové mezní náklady)
 - smíšené kolektivní statky (lze vyloučit jedince ze spotřeby)
 - fakultativní
 - přikázaná státem tzv. upřednostněné veřejné statky

Veřejné statky

- Nejčastější chyby v definování:
 - Veřejné = veřejná produkce a veřejné financování produkce
 - Jsou poskytovány zdarma
 - Veřejný sektor je při produkci veřejných statků vždy neefektivní
- Veřejné statky jsou spojeny s:
 - nerivalitou spotřebitelů
 - nedostupností preferencí
 - výskytem „černého pasažéra“ (transakční náklady)

Způsoby zabezpečování veřejných statků

- ve veřejném sektoru
- veřejnou zakázkou u soukromého sektoru
- společná participace veřejného a soukromého sektoru

Kritéria pro rozhodování o způsobu zabezpečení veř. statků

- Objem vynakládaných finančních prostředků z veřejných rozpočtů
- Užitek obyvatel

Děkuji za Vaši pozornost. 😊

